

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ธรรมะนี้เป็นความสำคัญมาก ชีวิตเรามีค่าๆ ธรรมะมีค่ากว่าชีวิตนี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่า การเห็นไหม เราจะเสียดลละทรัพย์เพื่อรักษาชีวิต

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย เราไปโรงพยาบาลรักษาชีวิตของเรา แต่ถ้าจะได้ธรรมะต้องเสียดลละชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ ถ้าพูดถึงคนที่มีศรัทธามีความเชื่อขนาดนั้น เขาทำได้ขนาดนั้น แต่เวลาเราฟังแล้วมันจะเป็นไปได้อย่างไร มันไม่น่าจะเป็นไปได้ไง ไม่น่าจะเป็นไปได้เพราะอะไร เพราะเราแสวงหาความจริง ถ้าความจริง ธรรมโอสถมันจะเข้าไปชโลมในหัวใจ เข้าไปชำระล้างกิเลส ตัณหาความทะยานอยากในใจของเรา

แต่ในเมื่อหัวใจเรายังไม่จริงใจ ความจริงมันเกิดขึ้น เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม วันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ลัทธิธรรมอันนั้นปรากฏในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเกิดในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขๆ

วิมุตติสุขนี้ไม่มีใครรู้จัก ไม่มีใครเคยเห็น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสวยวิมุตติสุขๆ ก่อน เวลาเสวยวิมุตติสุขขึ้นมากก็มีแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรมเท่านั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ มีพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป มันก็เลยมีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ฉะนั้น ชาวพุทธเราต้องมีรัตนตรัย มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง

ที่นี้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง เวลาพระสงฆ์ๆ พระสงฆ์หมายถึงพระสงฆ์ตั้งแต่พระอัญญาโกณฑัญญะขึ้นไป พระสงฆ์หมายถึงพระสงฆ์ที่เป็นพระอริยเจ้า พระสงฆ์เป็นพระสงฆ์ที่เป็นความจริง มันถึงจะมีสัจจะจริงในหัวใจอันนั้น ถ้ามีสัจจะจริงในหัวใจอันนั้น ใจนั้นที่ว่าเสวยวิมุตติสุขๆ ความจริงอันนั้นนะ ความจริงอันนั้นพระพุทธานุศาสนาสัญญาสำคัญ สำคัญแบบนี้ มีความสำคัญมาก สำคัญมาก

หลวงตาท่านพูดประจำ คนเราไม่มีอำนาจวาสนาไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนานะ ถ้านับถือพระพุทธศาสนาต้องเริ่มต้นตั้งแต่พื้นฐานมา อนุบุพพิกขา หัวใจรู้จักการเสียดละ หัวใจรู้จักการเห็นน้ำใจของคน น้ำใจของคน เรื่องของท่าน เรื่องของศีล เรื่องของภาวนา

นี่พูดถึงเวลาหัวใจของคนๆ เวลาจะสัจจะความจริง สัจจะความจริงมันก็ต้องมาค้นคว้าในหัวใจ เห็นไหม ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา ถึงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงพระธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ สัจธรรมอันนั้นมันละเอียดลึกซึ้งมหัศจรรย์

แต่ลัทธิศาสนาอื่นๆ ความเชื่อของเขา เขามีรูปเคารพ เขามีเป้าหมายให้อ่อนวอนขอ อ่อนวอนเพื่อให้อภัยเหลือเกินงานเราใจ แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝึกเราๆ นะ ฝึกมนุษย์ให้มนุษย์เข้มแข็งขึ้นมา ให้มนุษย์มีสติปัญญาขึ้นมา

มนุษย์มีสติปัญญาขึ้นมา สติปัญญาขึ้นมาจากไหน ตั้งแต่ฆราวาสธรรม ฆราวาสของเรา ถ้าในสังคมนะ ประเพณีวัฒนธรรมทำให้สังคมนั้นเป็นสุข สังคมนั้นเป็นสุขเพราะอะไร เพราะคนมีธรรม มีธรรมในหัวใจ ไม่เบียดเบียนกัน มีศีล ๕ มีศีล ๕ ไม่ลักทรัพย์ ไม่พูดปด เราไว้ใจกันได้ เราเจรจาสิ่งใดเราก็ไว้เนื้อเชื่อใจกันได้ ใจนี้พูดกันไม่ได้เลย ไว้ใจกันไม่ได้ทั้งสิ้น

แล้วพูดถึงถ้าเรื่องประเพณีวัฒนธรรม เรื่องของฆราวาสธรรมๆ ถ้าฆราวาสธรรม ถ้าสัจจะความจริง สัจจะความจริงเรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง แต่เวลาพระสงฆ์ๆ พระสงฆ์เวลาบวชมาเป็นสมมุติสงฆ์ เวลาสมมุติสงฆ์ พระสงฆ์บวชมาแล้ว พระสงฆ์ก็ไว้ใจในตัวเองพระสงฆ์ไม่ได้ พระสงฆ์เองก็ยังเอาหัวใจของเราไว้ในอำนาจของเราไม่ได้ พระสงฆ์ยังอมทุกข์อยู่ พระสงฆ์มีแต่คิดแสวงหา พระสงฆ์มีแต่การกระทำอย่างนั้น มันก็ต้องประพฤติกฎปฏิบัติขึ้นมา

เวลาพระสงฆ์ๆ พระสงฆ์มันก็สมมุติสงฆ์ สมมุติสงฆ์บวชมาแล้วมีครูบาอาจารย์ท่านคอยเกี่ยวคอยเชิญ คอยเกี่ยวคอยเชิญให้ทำความจริงขึ้นมาในหัวใจอันนั้น ถ้าความจริงขึ้นมาในหัวใจอันนั้น เห็นไหม มันจะได้สัมผัสสัจธรรมอันนั้น ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจถ้ามันเป็นจริงมันต้องเป็นจริงขึ้นมาแบบนี้ แล้วเราก็จะเป็นความจริง

สังคมบอกจะพูดจริงๆ ศีล ๕ ไม่พูดปด จะพูดแต่ความจริง

พูดแต่ความจริง ความจริงที่ไหนด ความจริง คุณติ พระสงฆ์ที่บวชมาแล้วมาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็พูดตามความจริงนั้นนะ พระสงฆ์มีศีล ๒๒๗ แต่ความรู้ความเห็น ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าความรู้ความเห็นก็ศึกษามา การศึกษามาศึกษามาด้วยหัวใจที่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก พวกเรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เพราะมีวิชา มีความไม่รู้ ศึกษามาโดยความรู้ ถ้ามันรู้ความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นกิริยาอันนั้นมันก็แสดงธรรมอันนั้นใจ ก็เหมือนเรา เราจะพูดความจริงๆ ความจริงที่เราเห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เราก็พูดตามความเห็นที่ปรากฏการณ์นั้น แต่ปรากฏการณ์นั้นมันมาจากไหนล่ะ ปรากฏการณ์นั้นมันเกิดขึ้นมาได้อย่างไรล่ะ ปรากฏการณ์นั้นมันจริงหรือมันเท็จล่ะ ตอนนี้อยู่ในทางเว็บบไซต์กดไลค์ๆ กัน กดไปไม่รู้จริงหรือไม่จริง กดไปแล้วไม่รู้จริงหรือไม่จริง นี่ไปทั่ว

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจริงหรือไม่จริง เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากาลามสูตรใจ ศึกษาแล้วให้ประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา กาลามสูตร ไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น ไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น แล้วไม่เชื่อใคร แล้วเชื่อใคร ไม่ให้เชื่อใครเลย แล้วเชื่อใครล่ะ มีศรัทธามีความเชื่อ เราถึงมาค้นคว้าของเรา ถ้าค้นคว้าของเรา ถ้ามันจะเป็นความจริงของเราขึ้นมา ให้เห็นอันนี้ ให้เห็นอันนี้ ให้เห็นความจริงที่มันเกิดขึ้นมานี้ เวลามันฟุ้งมันซ่าน มันทุกข์มันยากอยู่นี้

เวลาอนุพุพพิถา เรื่องของทาน เรื่องของศีล เรื่องของภาวนา เรื่องของทานก็เรื่องของท้าวๆ ไป แต่เวลาท้าวๆ เวลาเราทุกข์เรายากกัน เราเรียกร้องที่ไหนด เรียกร้องแต่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลทั้งนั้นนะ เรียกร้องคนอื่นทั้งนั้นนะ ไม่เคยเรียกร้องหัวใจเราเลย เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมามันทุกข์ยากที่ไหนด มันทุกข์ยากที่ในหัวใจนี้ ถ้ามันไม่พอใจ

คุณติ ในเหตุการณ์เหตุการณ์เดียวกัน บางคนเขาพอใจของเขา เขาก็มีความสงบร่มเย็นของเขา บางคนไม่พอใจนะ กระวนกระวายอยู่อย่างนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน อารมณ์ที่มันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นมาจากไหน ถ้ามันเกิดขึ้น นี่ใจ มันจริตนิสัยของคนใจ มันขัดมันแย้งไปตลอด ถ้ามันขัดมันแย้งไปตลอด นี่ใจ สิ่งนี้คือธรรมะเท่านั้นจะแก้ไขได้

ในทางโลก กฎหมายปกครองดูแลนี้ถูกต้อง เพราะกฎหมาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมนุษย์ไ้กว่าสัตว์ สัตว์คือความจริง สัตว์คือสัตว์ในป่าในเขามันมีอิสรภาพของมัน แต่

คูตี เวลาคนอยู่กลางแดดกลางฝนขึ้นมามันทุกร้อนทั้งนั้นนะ เวลาเข้าที่กำบังเข้าที่ร่มมันก็ปลอดภัย จิตใจเวลามันเป็นอิสระนะ มันรู้มันเห็นจากภายในนะ เวลามันสงบเข้ามา นี่สัมมาสมาธิ เวลาสัมมาสมาธิขึ้นมา มันมาจากไหนล่ะ มันมาจากเริ่มต้น เห็นไหม นិเวรณธรรม เวลาเราประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ ที่มันไม่ได้สมาธิเพราะอะไรล่ะ มันสงสัยไปหมด มันลังเลสงสัยไปหมด นี่ไง บารมีอ่อนด้อย

ถ้าบารมีมันเข้มแข็งขึ้นมาละ เราทำความเพียรเพื่ออุชของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ลังเลสงสัยใดๆ ทั้งสิ้น บริกรรมของเราไป พุทโธโวๆ ก็พุทโธโวๆ ไปเลย ถ้าพุทโธหายใจเข้าหายใจออก เราพุทโธของเราไป อานาปานสติ เราก็ทำของเราไป เราทำของเราไป เราอุชของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตใจ จิตใจที่ได้ดูแล จิตใจที่รักษา มันดีกว่าปล่อยทิ้งๆ ขว้างๆ ก็แล้วกันแหละ

เวลาทางโลกนะ ปัญญาชนๆ สิทธิเสรีภาพ ปล่อยมันไปร้อยแปด มันคิดไปตามประสามันเลย ยิ่งคิดยิ่งเก่ง ยิ่งคิดยิ่งกระตุ้นมัน ไปเถอะ ไม่มีวันจบวันสิ้น แต่ถ้ามีสติปัญญารักษามัน ของที่รักษาดีกว่าของทิ้งๆ ขว้างๆ จิตใจที่รักษามา เราเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เรารักษามันอยู่แล้วรักษาที่ไหน รักษาที่เรามีศรัทธามีความเชื่อ รักษาที่มีศรัทธามีความเชื่อ

งานทางโลกเขาว่าตรากตรำกันมาเพื่อความมั่นคงของชีวิต แล้วมันมั่นคงไหมล่ะ สิ่งที่ได้มา เราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็พลัดพรากจากเราแน่นอนอยู่แล้ว ทุกอย่างในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดคงที่หรอก แต่เราพยายามจะรักษาให้ได้ด้วยปัญญาของเรา แต่เวลาเรามีสติปัญญา เราดูแลหัวใจของเรา เวลามันสงบระงับเข้ามา เวลามันจะดีมันจะชั่ว มันจะดีมันจะชั่วที่นี่ มันเห็นของมันนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้วท่านจะรำพึงตลอด ทำไมเราโง่งอย่างนี้ ทำไมเราโง่งอย่างนี้ แต่ถ้ามันยังไม่เข้ามาถึงตรงนี้นะ แหม! สูดยอด ฉลาด ปัญญาเยอะ

ฉลาดสุดยอดนั่นแหละगर่ม ร่มเวลากางไปแล้ว ร่มมันกันแดดกันฝนได้ แต่นี่เปรียบเทียบกับหัวใจ มันส่งออกไป มันกางออกไปแล้วมันหุบเข้ามาไม่ได้ พอมันกางแล้วมันหุบเข้ามาไม่ได้ มันเข้ามาสู่ตัวจิตของมันไม่ได้ นี่พุทโธๆ ก็จะหุบร่มเข้ามานั่นแหละ เวลาเราหุบร่มเข้ามา โอ้โฮ! ทำไมโง่งขนาดนี้ ทำไมโง่งขนาดนี้ ก็แค่หุบร่มเข้ามามันก็จบ แต่มันหุบไม่ได้ ปัญญาเยอะ ความรู้มาก นี่ไง เวลาศึกษาๆ มา เวลาว่าตัวเองฉลาดๆ นั่นแหละยิ่งโง่

แต่เวลาคนที่ฉลาดๆ เราไม่สงสัยใดๆ ทั้งสิ้น เรารวมให้หมดแล้วเราพุทธโธของเราไป ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเราไปนะ เวลามันหุบร่มเข้ามา ก็แค่นี้ คำว่า “ก็แค่นี้” แต่แค่นี้เกือบตาย นี่ไง เวลาภาวนามันยาก มันยากตรงนี้ไง มันยากที่จะเอาชนะหัวใจของเราไง ถ้าเอาชนะหัวใจของเรา เราจะดูแลจิตใจของเราไง

ถ้าจิตใจของเราเวลาสงบระงับเข้ามา ทุกอย่าง งานทางโลกพึ่งพาอาศัยกันได้ เวลาใครผิดพลาดพลังไปเขาก็ช่วยเหลือเอื้องานกันได้ แต่ในการประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้ทางเท่านั้น ยิ่งครูบาอาจารย์ของเรายิ่งคอยบอกคอยเคาะนะ ยิ่งรู้มากมันยิ่งวิตกกังวลมาก ยิ่งศึกษามากมันยิ่งตะครุบเงามาก ฉะนั้น เวลาหลงตาไปหาหลงปุ้มมัน “มหาเรียนมาจนถึงเป็นมหานะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดใส่ศีรษะไว้”

ไอ้พวกเราก็คิดว่าไปดูถูกดูแคลน ไม่เห็นความสำคัญไง ไอ้สิ่งที่เราศึกษามา ศึกษาด้วยความไม่รู้ไง ศึกษาจากวิชา ท่องจำกันมา วิเคราะห์วิจัยกันมา มันเป็นสุขตมยปัญญาศึกษามาทางโลก มันก็เหมือนเราปัญญาชนนี้แหละ ความรู้เยอะ ต้องทำอย่างนี้ มันจะเป็นอย่างนี้ มันคาดหมายไปหมดเลย มันจินตนาการไปหมดเลย

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านถึงบอกว่า เอาสิ่งที่เราศึกษามาเก็บไว้ในลิ้นชักสมองก่อนแล้วใส่กุญแจล็อกมันไว้ล่ะ อย่าให้มันออกมา แล้วฝันทนาการไป

ภาวนาไปก็สงสัยแล้ว เอ้! พระพุทธเจ้าว่าอย่างนั้น พระพุทธเจ้าว่าอย่างนี้ อ้าว! มันจะเป็นอย่างนั้น มันไปหมดแหละ เวลาครูบาอาจารย์ท่านฉลาด ท่านถึงได้อบรมลูกศิษย์ให้ทำแบบนั้นให้ทำแบบนั้นนะ เวลาเราก็พยายามบังคับเราก่อน ทำตามท่าน พอเป็นจริงๆ แล้วท่านยังบอกเลยเหมือน เป็นอย่างที่ว่าจริงๆ หลงตาเวลาท่านปฏิบัติไปแล้วนะ ท่านบอกว่าเป็นอย่างที่หลงปุ้มมันพูดจริงๆ พูดจริงๆ แต่ถ้าหลงปุ้มมันไม่บอกไว้ขนาดนั้น มันต้องลำบากมากกว่านี้ เพราะอะไร เพราะศึกษามา ศึกษาามีความรู้มาก็ต้องเข้าใจว่าพุทธพจน์ๆ ทุกคนอ้างพุทธพจน์

เราก็อ้างพุทธพจน์ แต่พุทธพจน์ เวลาปฏิบัติวางไว้ก่อน เหมือนลูกหลานนะ คุณติ พ่อแม่จะให้ลูกหลานไปทำธุรกิจ เขาให้ความรู้ไป เขาให้แก่นั่นแหละ ให้ทำขึ้นมา ฝึกหัดให้มันเป็นขึ้นมา ก่อน ถ้ามันเป็นขึ้นมาแล้วเดี๋ยวมันจะมารักยกองมรดกอันนี้ได้

นี่ก็เหมือนกัน พุทธพจน์เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นของเรา เราต้องฝึกหัดฝึกฝนของเราขึ้นมา ถ้ามันฝึกหัดฝึกฝนขึ้นมาแล้วมันจะเห็นเลยว่า โอ้โฮ! สิ่งที่เป็นพุทธพจน์ที่หลวงปู่มันท่านบอกให้เทิดใส่ศิระไว้วันละ มันเทิดใส่ศิระไว้จริงๆ นะ แต่เวลาพูดอย่างนี้บ๊อบมันไปแย้งไง แย้งว่าไม่ต้องศึกษาใช่ไหม ต้อง แต่ศึกษามาแล้วศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ ศึกษาเพื่อเป็นความจริง ไม่ใช่ศึกษาเป็นความจำ ความจำแล้วไปยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นสมบัติของเราๆ ไร พอสบัตติของเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระสงฆ์เลยเป็นที่ไม่น่าไว้วางใจไง พระสงฆ์เลยเป็นคนที่เขาเห็นแล้วเขาจับไม่ได้ไง

แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ มันเป็นจริงมันเป็นที่เจตนาอันนั้น ถ้าเป็นที่เจตนาอันนั้น ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภิกษุให้เป็นผู้เลี้ยงง่าย ภิกษุไม่ให้กวนบ้านกวนเมือง ภิกษุไม่ให้เบียดเบียนใครทั้งสิ้น ไม่ให้เบียดเบียนทั้งตัวเราและตัวเขา ถ้าไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ใช่ปวาราณา ไม่ใช่ใช่ขอเขา ภิกษุเป็นผู้ขอ ไอ้พวกขอนะ ไอ้ขี้ขอ กรรมฐานขี้ขอ เขาก็ไม่รับอีกแหละ

แต่ครูบาอาจารย์ของท่านไม่ทำอย่างนั้นไง ท่านไม่ได้เบียดเบียนใครทั้งสิ้น ท่านแสดงสติจะความจริง แต่เวลาโครงการช่วยชาติๆ เราเห็นความสำคัญต่างหาก เราเห็นความสำคัญของผู้นำที่ท่านมีสติมีปัญญาช่วยเหลือ เราไปร่วมกับท่านนะ ท่านไม่ไปเบียดเบียนใครทั้งสิ้น เวลาถูกศิษย์ลูกหาไปช่วยเหลือเจือจานนะ ข้าวของเงินทองมันเป็นของหายาก ไอ้ผู้ที่ทำแล้วก็รู้จักประมาณ ไอ้ที่พูดๆ นี้พูดถึงคนที่เขาไม่สนใจ ไอ้ผู้ที่ไม่สนใจ ไม่ได้ช่วยเหลือเจือจาน เพราะเกิดในประเทศนี้แต่ไม่รับผิดชอบความเป็นอยู่ในประเทศนี้ ท่านพูดถึงไอ้พวกนั้น ไอ้พวกที่ได้ทำแล้วก็รู้จักยับยั้งชั่งใจ นี่เวลาท่านเตือนของท่าน นี่เวลาท่านเตือน เวลาท่านพูด พูดอย่างหนึ่ง พูดเผด็จกับกลุ่มชน เห็นไหม แงงหม้อใหญ่ๆ มันมีทั้งคนที่ศรัทธาความเชื่อสายบุญสายกรรมก็หนึ่ง ไอ้พวกที่ต่อต้านไม่เห็นด้วยก็หนึ่ง ไอ้พวกที่ปัญญาชนบอกว่าไม่ใช่กิจของสงฆ์ก็หนึ่ง มันมีไปทั้งนั้นนะ แต่ใครจะดีใครจะชั่วเรื่องของเขา เราจะทำคุณงามความดีวะ ผู้ที่เขามีสติมีปัญญาของเขา เขาขวนขวายหาแต่ความจริงในใจของเขา เขาหาความจริง เห็นไหม

พระพุทธศาสนา เวลาพระพุทธศาสนา ถ้าไม่มีอำนาจวาสนาไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามันเป็นวิทยาศาสตร์ทางจิต พุทธศาสน์ๆ เวลาเราเชื่อมั่นในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เวลาเชื่อมั่นแล้ว ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ถ้าเห็นตถาคตก็เห็นในหัวใจนี้ ถ้าเห็นในหัวใจนี้ ผู้ใดประพฤติปฏิบัติ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มันจะเป็นความจริง

ขึ้นมา เป็นความจริงขึ้นมา ความจริงที่การกระทำนี้ไง ถึงว่าไม่เชื่อมงคลตื่นข่าวใดๆ ทั้งสิ้น ไม่มีที่พึ่งอื่นใดๆ ทั้งสิ้น มีที่พึ่งเฉพาะพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เท่านั้น

ถ้าเวลาไม่มีที่พึ่งใดๆ ทั้งสิ้น เราจะไปเดินเดินอะไรกับใครทั้งสิ้น ถ้าเขาทำได้ก็เป็นสมบัติของเขา ถ้าเราทำก็เป็นสมบัติของเรา แล้วสมบัติของเรา สมบัติของเรามันก็ได้มากได้น้อยแค่ไหน ถ้ามันได้มากขึ้นมา นี่เราเป็นชาวพุทธ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ เธอบอกเขาซะ บริษัท ๔ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่างบูชาเราด้วยอามิสเลย”

สิ่งที่บูชาด้วยรูปเทียนดอกไม้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน นั่นก็เป็นอามิส สิ่งนี้เป็นอามิสทั้งนั้นนะ เป็นวัตถุ แต่ถ้าปฏิบัติบูชาเราเถิด เขาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เราภาวนาถวายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราบูชาด้วยร่างกายของเรา เราบูชาด้วยจิตใจของเรา เอาจิตใจร่างกายนี้บูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในระหว่างที่เราภาวนา มันได้บุญใหม่ บุญญาเกิดใหม่ นี่สำคัญเราตรงนี้ แต่ที่อื่นไปอ่อนวอนบูชาเท่านั้นแหละ

แต่ถ้าเราปฏิบัติบูชาของเรา พอปฏิบัติบูชาของเรา ผิดบ้างถูกบ้าง ใจผิดก็เป็นกิเลสมันเหยียบย่ำ มันถูกขึ้นมา อ้อหืม! จิตใจเราเป็นอย่างนี้หรือ ความจริงเป็นอย่างนี้หรือ มันยิ่งเคารพบูชาไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการซึ่งเข้ามาในธรรมะ แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันเป็นในหัวใจของเรา หัวใจของเรามันยังมีศรัทธา เพราะใจเราเป็นผู้ที่ทุกข์ที่ยาก แล้วใจเรานี้แหละจะเป็นผู้ที่พ้นทุกข์พ้นยาก ใจเราจะพ้นของเราไปเป็นสมบัติของเราไป เวลาสิ้นกิเลสไปแล้วนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่เราท่านจะนิพพาน อานนท์ เราเอาสมบัติของเราไปเท่านั้นนะ เราไม่ได้เอาสมบัติใครไปทั้งสิ้นเลย เวลาไปก็ไปด้วยคุณธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นสมบัติของผู้ที่ปฏิบัติ

นี่ก็เหมือนกัน เราพยายามฟังธรรมๆ ตอกย้ำมาที่นี้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเรา แล้วเราก็พยายามประพฤติปฏิบัติให้มันเป็นความจริงในใจของเรา อย่างเช่นที่หลวงตาท่านพูด พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมลงเป็นหนึ่งใจ มันรวมลงสู่จิตจิต มันรวมสู่ความจริงอันนั้น แล้วความจริงอันนั้นจะมหัศจรรย์มาก แล้วมหัศจรรย์ ที่เราวิงวอน เวลามหัศจรรย์ มหัศจรรย์กลางหัวใจเราเอง เอวัง